

M. Onrust / S. van Vliet

Coördinator: M. Onrust / S. van Vliet

Onderwerp: Stijl in de Politiek

Looptijd: Januari - Juni 2010

Deelnemers: 8 (maximum)

Methoden: tekstanalyse, corpusanalyse

Voor parlementariërs en ministers is het belangrijk om hun boodschap en hun imago zo goed mogelijk voor het voetlicht te brengen. Om dat te bereiken besteden politici en tekstschrijvers niet alleen aandacht aan de *inhoud*, maar ook aan de *verwoording* of **stijl** van hun boodschap.

In de media verschijnen regelmatig berichten over het imago en de stijl van politici: Pim Fortuyn wordt omschreven als charismatisch; Marijnissen, Pechtold en Halsema gelden als uitstekende *debaters*; Wilders spreekt heldere taal, maar is ook populistisch; oud-minister Vogelaar sprak juist ‘wollig’ (van Leeuwen 2009: 7); en in de Verenigde Staten zijn vriend en vijand het erover eens dat Barack Obama een begenadigd spreker is¹. Veel beschrijvingen van stijl in taalgebruik berusten op intuïtieve oordelen, zoals in de volgende ingezonden brief in de Volkskrant over Bos en Balkenende

(www.volkskrant.nl/archief_gratis/article962692.ece/Taalgebruik):

Op de tv was al te constateren dat Bos en Balkenende een totaal verschillend taalgebruik hebben; [...] Balkenende: nooit, maar dan ook nooit rechtstreeks op vragen antwoordend; veel herhalingen; wollig taalgebruik. Bos: direct en rechtstreeks op vragen antwoordend; beeldend helder taalgebruik.

Wat zijn nu de precieze kenmerken en effecten van stijl in politiek taalgebruik? Er zijn verschillende stijlmiddelen die een boodschap zo aantrekkelijk mogelijk kunnen ‘verpakken’. Een van die middelen is de *herhaling*, zoals in het volgende voorbeeld van een toespraak van Jan Marijnissen (www.janmarijnissen.nl/toespraken/festivaltomaat2003.stm)²:

Het is nu zaak dat we de dingen bij de naam noemen.

Het is nu zaak dat we onze aarzelingen overwinnen en tot actie overgaan.

Het is nu zaak dat we zeggen: genoeg is genoeg!

Het is nu zaak dat we onze aarzelingen overwinnen en tot actie overgaan.

Een ander stijlmiddel in het politieke discours is de *metafoor*: zo beschrijft oud-minister Vogelaar het integratievraagstuk als “een gemeenschappelijke reis”, terwijl tweede kamerlid Wilders over datzelfde vraagstuk consequent in termen van oorlog spreekt, zoals in de uitspraak “Zoals altijd blaast de Nederlandse overheid de aftocht”, en “de Islam is het paard van Troje in Europa” (Van Leeuwen 2009:9).

In dit Bachelorscriptieproject bestuderen we de stijlmiddelen die politici gebruiken in toespraken en debatten: het gebruik van metaforen, zinsbouw, herhalingsfiguren, superlatieven, etcetera. In het project maakt iedere student een contrastieve analyse van de stijl van twee politici, waarbij steeds iedere scriptie *inzoomt* op een bepaald stijlkenmerk. Bijvoorbeeld: *het gebruik van metaforen door Bush en Obama, of de zinsopbouw van Wilders versus Halsema*.

¹ Het succes van Obama's speeches wordt onder andere toegeschreven aan zijn tekstschrijver Jon Favreau. De samenwerking tussen Barack Obama en zijn tekstschrijver was het onderwerp van een uitzending van het vpro-programma Tegenlicht van 26/1/09, zie <http://www.vpro.nl/programma/tegenlicht/afleveringen/41074466/>.

² ook te vinden in: Schellens & Steehouder 2008: 107-110.

- Anbeek, Ton & Arie Verhagen. 2001. 'Over Stijl'. In: Neerlandsitiek.nl. Artikelnummer 01.01, 14 Juni 2001.
- Van Leeuwen, Maarten. 2009. 'Het hoofdzinnenbeleid van Geert Wilders. Over de stijl van Geert Wilders en Ella Vogelaar'. Tekstblad 2, 6-11.